

Po zaplembi druga izdaja!

Šahaja vsak četrtok
in velja s poštnino
vred in v Mariboru z
pošiljanjem na dom
za celo leto K 5.—
za pol leta „ 2.60
za četrt leta „ 1.30

Naročnina se pošilja
upravitelju v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
stivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Pesameznik listi dob-
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 9 h.

Rekeplal se ne vra-
tajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Če oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 12 h, dvakrat 18 h,
trikrat 24 h.

Štev. 52.

V Mariboru, dne 28. decembra 1899.

Tečaj XXXIII.

Vabito na naročevanje.

Či novem letu vabimo uljudno vse dose-
danje naročnike „Slov. Gospodarja“, naj se
naročijo še nadalje za leto 1900 na list, ki
je in še tudi naprej zagovarja resno in vestno
koristi sv. cerkve in slov. ljudstva pa ne išče
v tem, kakor kaže že njegova cena, nikjer svoje
koristi.

Z novim letom izhaja naš list v isti obliki,
kakor dozdaj a tudi ceno mu znižamo.

Kdor more, naj pristopi med deležnike
„katol. tisk. društva“, da se „Slov. Gospodar“
vzdrži tudi nadalje pri tej nizki ceni.

Deležnina „katol. tisk. društva“ znaša
za celo leto 10 K, in je v tem že tudi naročnina
za „Slov. Gospodarja“. — Naročnina pa
znaša za celo leto 4 krone, in za polovico
leta 2 krone, ter za četrt leta 1 krono.

Naročnina se pošlje najlaglje po poštinih
nakaznicah upravitelju „Slov. Gospodarja“ v
tiskarni sv. Cirila v Mariboru.

Odbor kat. tisk. društva.

Račun.

Leto se nagiba k zatonu. Treba je torej
narediti račun. Mi smo majhen list, zato ne
bomo delali računa za celo slovensko ozemlje,
ampak samo za naš Spodnji Stajar.

Najdragocenejša reč nam je naša sveta
vera. Hvala Bogu, v javnosti je ostala vera
na Spodnjem Štajarskem tudi letos malodane
nedotaknjena. Le jeden del učiteljstva si je
drznil svoj bič zvihteti tudi proti veri ter
je neprikrito zahteval odstranjenje veronauka
iz šole. Učitelje te struje imenujemo jun-

govce. Kakor že ime kaže, rodili so se njih
nazori na Nemškem. Boljši in razsodnejši del
učiteljstva pa še je vedno ostal zvest veri
ter odločno obsoja protiversko počenjanje
jungovcev. Bojni klic jungovcev proti veri
tudi izven učiteljstva ni našel nikjer na Spod.
Štajar. prijaznega odmeva, ampak vsepovsodi le
odpor. Želimo, da bi jungovci še vendarle
krenili nazaj ter izčrtali odstranjenje vero-
nauka po ljudskih šolah iz svojih zahtev.
Sicer je boj neizogiben. In s tem bodo zopet
one moči in sile, ki bodo vojevale ta boj
med seboj, izgubljene za skupno narodno delo.
Žal nam je, toda mi moramo braniti vero.
Naša sveta vera nam je najdragocenejša reč.

Narodna zavest se širi in krepi med
Spodnještajarskimi Slovenci. Nas vseh oči so
bile letos posebno pozorne na gibanje nepo-
sredno ob nemško-slovenski meji. In tukaj
se je delalo tekoče leto neumorno za vzbuj-
janje narodne zavesti, to nam mora vsakdo
priznati. Vršil se je shod za shodom, usta-
navljalo se je društvo za društvom. In kaj
bo z obmejnimi slovenskimi kraji? Naši vrli
buditelji bodo zajezili upliv nemškega kapitala,
bodo vzbudili narodno zavest in slovenski
ponos, toda oni sami ne morejo ustaviti de-
lovanja ognjenikov, ki jim uničujejo celo na-
rodno delo. Ti ognjeniki so ponemčevalne
šole ob mejah. Proti ponemčevalnicam mora
nastopiti skupno Slovenstvo, sicer se nam
meje pomaknejo v desetletju proti jugu.

Razmerje med slovenskim in nemškim
narodom se je v tem letu precej poostri-
lo. To so zakrivali Nemci s svojim sovražnim
in strastnim nastopanjem proti Slovencem.
Mi spominjamo naše bralce le na izgrede v

Celju, Ptuju, Konjicah in na Slatini. V boju
proti nam so rabili Nemci psovke, pesti, pa-
lice, blato... Tako ravnanje nam ni moglo
vzbuditi spoštovanja do Nemcev, pač pa je
povečalo prepad med narodom.

Zaplenjeno!

(26 vrst)

Najlepše se je razvijalo letos na Spod-
nještajarskem gospodarsko gibanje. Različne
zadruge so kar vidoma rasle iz tal. Sicer še
naš kmet nima od začetega združevanja nič
ali le malo gmotnega dobička, toda že to je
neprecenljive vrednosti, da se je vzdramil iz
svoje zaspanosti ter se združeno postavlja v
boj proti svojim sovražnikom, ki ga uničujejo.
Polagoma pa mu bodo zadruge, ko se utrdijo
in si uredijo svoje delovanje, prinašale tudi
gmotnega dobička. Da se razširi strokovno-
gospodarsko znanje našega kmeta, imame še
vedno premalo sposobnih ljudi.

Splošna izobrazba spodnještajarskega
slovenskega ljudstva vedno napreduje. Ni čudo!
Mohorjeva družba pošilja na Štajarsko lepo
števílo 148.836 knjig. Časnikov se čita po
našem računu pri nas okoli 10.000 izvodov.
In zraven se pridejo druge knjige, poučni
politični shodi, in pa šole. Toda izobrazba
našega ljudstva se še mora višje povspeti.
Vzor nam naj bo v Avstriji češki narod.

To je naš račun! S tem sklepamo pre-
teklost! Za bodočnost je naše geslo: S slabim
proč, z dobrim naprej. Mi hočemo imeti na
Spodnjem Štajarskem verno, narodno zavedno,
gospodarsko trdno in visoko izobraženo slo-
vensko ljudstvo! Veselo novo leto!

Listek.

Bistra glava vse izume.

Česki spisal dr. J. Štolba.

Rehakova Milika je bila zalo dekle, da
bi jo človek kar samo gledal. Marsikteri fant
je po njej vzdihoval. A ona ni marala za
nobenega drugega kakor za Franeka. Sekačev
Franek ni imel mnogo, skoro da nič — nje-
govi roditelji imeli so razun njega samo koč
in majhno, precej slabo polje — ali to starega
Rehaka ni motilo. »Fant nima sicer nič«,
rekel je ženi, »ali ima bistro glavo in dvoje
pridnih rok, in to je meni ljubše, kakor da
je bil bogat, v glavi bi pa imel otrobe; no
Milika mu pa prinese nekaj, kar bo v dobrih
rokah.«

Ali prav to je bilo, kar je Franeka jezilo.
Njegova ljubezen se je zdela mnogim kakor
ljubezen preračunjena, in to ga je mučilo.
Kolikokrat si je želel, da bi Milika bila naj-
ubožnejše dekle, kateremu bi mogel pripraviti
prijetno življenje s svojim trudom in s tem
mu dokazati, kako ga ima rad! In delati je
umel Franek. Njegovo polje je bilo tako ob-
delano, da je bilo vzorno vsej okolici; koč
njegova se je videla kakor iz krede, — več
je bil Franek vsemu na svetu in je porabil

vsak prost trenutek za kakšno delo. No in
kadar ga je opravil in oskrbel polje svoje,
gledal je na tuje. Vas je imela mnogo hme-
lišča, — sosedje so se pogovorili o tem, da
bi prevzel Franek v svojo skrb njihove hme-
liške za lepe odstotke.

To vse je vedel stari Rehak kaj dobro,
in zato je vzdignil prav visoko glavo, ko ga
je pikal nekdo izmed sosedov, da je škoda
edine njegove hčeri, če jo omoži s takim
revežem. Stari Rehak bil je razumen mož,
ki ni gledal samo na hip, temveč ki je gledal
vedno tudi v bodočnost; in tu sta videla on
in žena, Miliko na strani Franeka v najkras-
nejšem svitu.

Složnost med mladimi in starimi bila je
najlepša, svatba je bila gotova; Franek in
Milika sta mislila, da ni na svetu srečnejših
ljudij. — Ali zlodej nikdar ne spi. Hkratu je
razdril kakor strela to soglasje naslednji do-
godek.

Kakih pet minut za vasjo je bil prijazen
gradič grajščaka, čegar polje se je razprosti-
ralo na široko okrog. Sredi grajskega dvora
je pa stal na širokem podnožju precej že
zanemarjen steber sv. Florijana s škafo
kamenene vode, ktero je lil na gorečo hišo
pri svojih nogah. Neki pobožen prednik je
postavil ta steber v spomin velikega požara
v gradu; ali sedajni posestnik je potreboval

v dvoru zaradi mnogobrojnih konj in vozov
veliko prostora. Steber mu je torej bil na
potu. Vreči ga kam v kot ni hotel, deloma
iz ozira na vaškega župnika, kateri je bil zaradi
svoje učenosti in pobožnosti zmirom dobro
došel gost v gradu. Naznanil je torej županu,
da daruje steber občini in da ga dá na lastne
stroške postaviti na vaškem trgu.

Kdo bi mislil, da bi mogla tako neznatna
okolnost hkratu popolnoma prevrniti prijazne
razmere obeh rodovin, namreč Rehakove in
Sekačeve! In vendar je bilo tako; poslušajmo,
kako se je zgodilo to.

Vas je bila jako dolga; držala je skozi
njo velika cesta, ki se je razširila sredi v
prostoren trg. Tu se je nahajala majhna
višina, od koder se je pregledala lahko vsa
vas noter do zadnje hiše. Celo naravno je
torej, da je bilo izbrano to mestice enoglasno
za novo stališče sv. Florijana.

Slovesno so naložili steber neki sopraznik
in pripeljali ga na trg, kjer je že bil pripravljen
temelj zanj. Razume se, da je bil Franek
glava vsemu podjetju, in da je bil prenešen
steber z voza, vzdignjen na oder, zato spretno
postavljeni, in rahlo spuščen v temelj, pri
kterem sta čakala že dva zidarja, da bi ga
tako utrdila. Ali, o joj! Ko so ga spuščali,
popustila je hkratu ena vrv, steber se je
hipoma nagnil na stranski tram odra, in resk

Novo ministerstvo.

Grof Clary je odstopil. Cesar je poklical na čelo novega uradniškega ministerstva železniškega ministra Witteka, ki ostane še na čelu železniškega ministerstva. Witteku stojijo ob strani: baron Welsersheimb za domobranstvo, Stummer za notranja dela, Schrott pravosodje, Stibral za trgovino, Jorkasch-Koch za finance, Blumenfeld za poljedelstvo, Berndt za nauk, Chledowski za Galicijo. To ministerstvo bo vladalo do meseca marca, da spravi mej tem časom s § 14. avstrijsko-ogrske pogodbe pod streho. Ta pogodba se mora rešiti za Ogrce ugodno, zato so potisnjeni v stran zastopniki ljudstva. Železniški minister bode izvršil naloženo mu povelje in potem naredil prostor drugemu ministerstvu.

Slovanska vzajemnost, kje si?

Za takoznane češke krize smo dobili od več strani dopise, kritikujoče postopanje slovenskih poslancev. Skupna njih misel je ta le: Vedno se pridiguje slovanska vzajemnost, ki je po našem prepričanju tudi neobhodno potrebna v dobi, ko se človeštvo zbira v narode, in ko razne nemške stranke, naj si so še tudi tako nasprotni, v povdarjanju nemstva vendar soglašajo; očitno je, da je sedanjí boj boj Nemcev zoper Slované. In vendar se slovenskim poslancem ni zdelo primerno, da bi Čehom dejansko bratski stali na strani, z njimi bili, kakor jedno telo, da govorimo jasno, z njimi obstruirali! Naše ljudstvo čuti drugače, in njemu se pač zdi, slovenskih poslancev dolžnost bi bila, da bi se v državnem zboru bili postavili kot Slovani, izvršujoč nerazrušno slovansko vzajemnost s češkimi brati. To bi pri vladi bilo gotovo vzbudilo spoštovanje do nas in ona bi izvedela, da se slovanska vzajemnost ne zadovoljuje le z banketi, ampak se tudi začne kazati v dejanski politiki. Dokler vlada ne bo videla dejanske slovanske vzajemnosti, vsaj mi Slovenci nimamo ničesar upati. Čehi bodo že kaj dosegli, ker so močni pa tudi odločni, mi Slovenci pa smo, če rešitve ne iščemo v vzajemnosti, izgubljeni. Kakor je nemško katoliška stranka imela potrpljenje s Čehi, ko so obstruirali, bi je tudi imela, če bi mi Čehom bili pomagali. Saj se jim mora bratstvo zdeti naravno. Naši slovenski poslanci vedno le mislijo, da Slovani brez katoliških Nemcev nič ne zmoremo, ne pomislijo pa, da ravno tako in še bolj katoliški Nemci nas potrebujejo. Naj enkrat začnejo oni okoli nas laziti. Kakor se stvar sedaj kaže, bode vlada nekaj ukrenila, da pomiri Čeha, za nas pa se še zmenila ne bo; ko bi pa bili vza-

jemni, bi se oboje vprašanj rešilo na enkrat. Uredništvo more tem mislim le pristaviti, da utegne ljudstvo imeti prav. Naj gg. poslanci te objave ne zamerijo; list je za ljudstvo in ima dolžnosti do njega izpolnjevati.

Časniški kolek.

Časniški kolek se po raznih zaprekah vendar le odpravi v Avstriji. Gosposka zbornica je pritrdila odpravi časniškega koleka in cesar je ta ukrep že potrdil.

Deželni zbori.

Zasedanje državnega zbora je preloženo. Ministerstvo bo vladalo sedaj zopet s § 14. Med tem pa bodo zborovali nekateri deželni zbori, med njimi tudi štajerski. V petek je prvo zborovanje. Naši poslanci bodo imeli dovolj gradiva za proračunsko debato. Da bi le vse povedali brez strahu in brez ozira.

Vojna v Južni Afriki.

Angleži so doživeli zopet poraz. Buri so naskočili generala Frencha in ga prisilili, da se je umaknil. Zgubil je več topov in kakih 200 mož. Ob oranski meji stoji kakih 13.000 vstašev. — Kje je general Gatacre in njegova armada, se nič ne ve. Slutijo, da so jo Buri morda popolnoma porazili.

Gospodarske stvari.

Zadružne zavarovalnice.

Ze veliko sem pisal in govoril o zadružnih zavarovalnicah, ker upam, da koristim dobri stvari in da pospešujem narodno blagostanje s tem, ako kolikor toliko pripomorem, da se to zavarovanje kakor najhitreje uvede med našim ljudstvom.

Mislim si tukaj zadrugo, katere udje so medsebojno zavarovani za sledeče reči: 1. za ljudi zoper nezgode in onemoglost, 2. za živino zoper nezgode in nesreče, 3. zoper škodo na pridelkih po toči. To zavarovanje pa si mislim tako-le:

1. Zavarovanje zoper nezgode in onemoglost kmetovalcev in njihove družine ter delavcev. Vzemimo primer! K zadrugi pristopi pol milijona ljudi, to so gospodarji, gospodinje, sinovi in hčere od 14. leta naprej, hlapci in dekle, dninarji in dninarce. Vsaki plača na leto 1 krono v zadružno blagajno, kar da vsako leto 500.000 kron. S to krono pa je vsak zadružnik zavarovan in sicer tako, da, ako ponesreči ali vsled kake bolezni ne more več delati in si kaj prislužiti ali vsled starosti onemore za delo in zaslužek, da do-

biva iz zadružne blagajne vsaki dan po eno krono kot penzijo. Ako računimo, da dobi vsak onemogli ud po 365 kron na leto, more se na ta način preskrbeti 1300 oseb, in še ostane za rezervni zaklad 26.000 kron. Pri tem navedenem načinu sme vsako leto stopiti vsled tega ali onega vzroka $\frac{1}{4}\%$ vseh zavarovancev v penzijo in vsi bodejo lahko preskrbljeni in ne bode jim treba stradati ali beračiti. Ako bodo kmetijski ljudje na ta način zavarovani, ne bode tudi treba starišem, si izgovarjati velikega prevzitka. Saj ve, da dobi penzijo, ko onemore za delo. Kmetovalec bode lažje dobil družino in delavce, saj bodo ti vedeli, da so za slučaj onemoglosti dobro preskrbljeni. Sini in hčere ostajali bodo doma in ne silili v mesto in tovarne, ker bodo tudi oni doma dobro preskrbljeni za onemoglost. In tako bode imel kmetovalec dovolj delavnih moči, bode vsako delo bolje in o pravem času dovršil in še zraven ceneje. Uboštvo bode nehalo med kmetovalci in isti bodejo z mirno vestjo gledali v bodočnost.

2. Zavarovanje živine zoper nezgode je ravno tako lahko izpeljivo. Le računimo: 50.000 posestnikov stopi v zadrugo in si zavaruje vsak svojo domačo živino, t. j. konje in govejo žival zoper nezgode. Vsak ima povprečno 6 glav živine, stare od pol leta naprej, v povprečni vrednosti 600 gld. ali 1200 kron, to da kapital 60 milijonov kron. Za vsakih sto kron vrednosti plača zavarovalnine 60 vinarjev, kar znese na leto 360.000 kron. Ako pogine povprečno $\frac{1}{2}\%$ zavarovane živine, kar je pa veliko, se lahko s to zavarovalnino plača vsaka povprečno po 300 kron, kar znese letne odškodnine 300.000 kron. Če sedaj zadene gospodarja nesreča, da mu pogine kako živinčce, ne more si te škode veliko let popraviti. Ko pa bi imel svojo živino zavarovano, pa bo vse to uboštvo izostalo. Tudi se bo vsled zadružnega zavarovanja nastavilo dovolj živinozdravnikov, ker se bodo subvencionirali iz rezervnega zaklada zadruge, da bodo vsakemu živinorejcu lahko v slučaju bolezni takoj pri roki, da se reši obolela žival. Tudi se bodo lahko iz rezervnega zaklada nakupile plemenske živali, da se tako zboljša pleme naše domače živine.

3. Istotako lahko se da uvesti zavarovanje poljskih pridelkov proti toči. Vzemimo zopet poprejšnje število gospodarjev. 50.000 kmetovalcev stopi v zadrugo in si zavaruje svoje polje, oziroma poljske pridelke zoper škodo po toči. Vsaki ima raznih pridelkov svoje zemlje v povprečni vrednosti 1000 kron, to da kapitala 50 milijonov kron. Ves ta kapital se zavaruje in sicer po 1 krono za 100 kron vrednosti, to da zavarovalnine

— grozen krik in — glava sv. Florijana se je kotala v travo.

To je bil velik udarec. Kaj z brezglavnim kipom? Vendar zaradi tega Franek glave ni izgubil. Pobral je odlomljeno glavo, položil jo na stran in zavpil: »Najprej postavimo steber, in ko bo že stal, pridelam glavo tako, da nihče niti ne spozna, da je odbita.«

Vsi so poznali Franeka, da nikdar ne obljubuje zama; zato so čvrsto zopet prejeli za vrvi, in preden je minulo četrte ure, pričeli so zidarji svoje delo.

V tem je pa pristopil Rehak: »Oha, sosede, rekel je naglo, »steber stoji slabo, — obrnite ga na našo stran.«

»Da, na našo stran«, poudarjali so sosede, kateri so stanovali na tistem konci, kakor Rehak.

»Oho«, oglašil se je v tem stari Sekač, ki je stanoval na nasprotni strani, »to bi rad vedel, zakaj ne bi bil obrnen sv. Florijan k nam?«

»Da, to bi radi vedeli«, pritrdili so sosede Sekačevi.

Blisk gneva iz očesa Rehakovega je zadel Sekača. »Zakaj?« vprašal je togotno. »Hoče sosed Sekač, da bi mu naj povedal?«

»A se vé, da hoče«, odgovoril je ta odločno, »in sicer hitro, takoj.«

»Ker je na naši strani večina hiš, tam doli pa skoro le edina koča«, glasil se je zbadljivi odgovor.

To je razburilo kri vseh kočarjev silno. »Kaj?« zavpil je Sekač, »samo ena koča? Aj, aj, aj, a vendar pošiljuje nekdo iz velike hiše kaj željno do te edine koče.«

Rehak je stal kakor bi ga s krvjo polil; razžaljena ošabnost se je v njem razvnela, in kedar je bil tak, bilo je hudo. Franek je pogledal ustrašen Miliko, Milika prestrašena Franeka, oba dva pa svoje očete, in že sta vedela, pri čem da sta. Rehak je hotel ravno jezno odgovoriti, kar ga je prehitel župnik. »Za božjo voljo, prosim vas sosede, nobenega prepira. Je li je steber obrnen sem ali tja, to je vendar popolnoma vse edno. Zidarji, učinite svojo dolžnost.«

Zidarji so prejeli za žlico in malto. Sekač se je smejal s svojimi sodrugi zmagonosno, zato je pa tem bolj srdito gledal Rehak s svojimi privrženci.

Župniku se niso hoteli ustavljati, ker je bil prav za prav on vzrok tej slavnosti, in ker so ga čislali visoko vsi vaščani. Ko so zidarji dokončali, in je sv. Florijan tu stal, seveda brez glave, katero je vzel Franek s seboj, da bi jo doma popravil, razšla se je množica hitro: Sekač s svojimi vesel, Rehak s svojimi poln togote. Najhuje je bilo pa

Franeku in Miliki. Ko je hotel Franek k njej stopiti, popadel jo je stari Rehak ježno za roko in srdito rekel: »Da se mi ne drzneš s to kočarsko prevzetnostjo govoriti, in ti — pri tem se je obrnil k Franeku — »poskrbi si drugje; dokler sv. Florijan ne bode gledal sem v našo stran, ni moja Milika za tebe na svet«, — in vlekel jo je ježno domov. Polna neizrekljive bolesi pogledala sta se oba, in Milika je že davno odšla, ko je Franek stal še vedno nepremično kakor drug steber na tistem mestu.

Zalostni časi so nastopili zdaj za oba ljubimca. Komaj sta se videla po nedeljah in praznikih, kedar so šli v cerkev, a govoriti vkup — na to ni bilo niti misliti. Rehak je gledal Miliko in Sekač Franeka. Rehak ni mogel odpustiti staremu Sekaču one zmage, stari Sekač pa ni mogel pozabiti razloga Rehakovega, zakaj bi imel biti sv. Florijan obrnen na njegovo stran. Na zvezo obeh otrok ni bilo več misliti; a ne le to, oba očeta sta se ogledovala že drugam. »Sinu takega ošabnega reveža bi jaz dal svojo hčer? Nikdar!« srdil se je Rehak doma. »Mene tako ponižati, mene —!«

»V tako napuheno rodbino bi jaz priženil sina?« preklinjal je stari Sekač doma. »Nikoli! Bes te lopi, meni očita moja koča